

почнуться суттєві негаразди. Між регіонами виникатимуть або загострюватимуться суперечності, протистояння, конкуренція. Внутрішні сутички за значущістю переважають зовнішні. Такий дисбаланс створить внутріполітичну кризу, яка може призвести до зміни уряду, підвищення рівня соціальної напруженості і навіть - відокремлення регіонів від держави та її загибель.”[3]

На нашу думку, основним шляхом подолання асиметрії в регіональному розвитку є розвиток спеціалізованих державних програм, надання більших повноважень регіональній владі та раціональна побудова вертикалі влади. Має бути введено довгострокове планування розвитку економіки кожного з регіонів, що враховує його сильні та слабкі сторони.

Отже, відмінність регіонального розвитку областей України є очевидною. Як наслідок ми можемо спостерігати наплив заробітчан до Києва з областей, за пошуком кращого життя. Депресивність певних регіонів провокує до відтоку мізків до більш розвинутих регіонів, або навіть за кордон. А в самих регіонах залишатиметься напруга. Для зміни цієї тенденції повинен впроваджуватись активний регіональний розвиток відстаючих регіонів за допомогою активної участі центральної влади, так як добробут усієї країни є основним завданням будь-якої влади.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. Капітальні інвестиції за регіонами за 2016 рік” // “Обсяги експорту-імпорту послуг за регіонами за 9 місяців 2016 р.” // “Середня заробітна плата за регіонами за місяць у 2016 році”. [Електронний документ]. – Режим доступу:

<http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Бойко, А.В. Конвергенція та нерівномірність розвитку регіонів України: ризики, тенденції, перспективи [стаття] / А.В. Бойко — К.: 2014

3. Британська Н.Н., Мазуренко Т.Ю. “Нерівномірність фінансового розвитку регіонів та шляхи подолання дисбалансів”. [Електронний документ]. – Режим доступу:

http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/63310.doc.htm

*Мигун Марина Дмитрівна, студентка факультету
інженерних систем та екології*

Науковий керівник – Перегуда Євген Вікторович, д.п.н., проф.

ПРО ОСОБЛИВОСТІ ЕТНІЧНОГО РОЗВИТКУ НАСЕЛЕННЯ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Одеська область – приморський і прикордонний регіон України, розташований на крайньому південному заході країни, який межує з територіями Молдови та Румунії. Область є одним із найбільш економічно розвинених регіонів країни, визначним адміністративно-культурним та туристичним центром. Головна особливість області – її причорноморське і

прикордонне розташування, що особливо важливе для розвитку торговельно-економічних зв'язків з різними країнами світу. Оскільки Одеська область межує з Молдовою, Румунією, то на її території проживає велика частка представників цих народів.

У VI—II століттях до н. е. територію Одещини населяли іраномовні племена скіфів-хліборобів, які мігрували сюди зі сходу. Свої поселення на узбережжі засновували грецькі колоністи, які прибували сюди у VI столітті. Вони заснували такі відомі міста як Тіра, Ніконій. Згодом, у I—III століттях, територію північно-західного Причорномор'я завоювали римляни, на зміну яким прийшли готи, а в кінці IV століття зі сходу – гуни.

У VIII столітті в межиріччі Дністра і Дунаю осіли албано-болгарські племена. Селилися тут й слов'янські племена антів, які розселились від Кодими, Балти і Саврані – до Арциза, Рені і Кілії. Полянський князь Кий після повернення із Константинополя, де він провадив переговори з імператором Юстиніаном I, зупинився зі своїми дружинниками на Дунаї.

Посадники-управителі, за наказом Київського князя Володимира Мономаха, були «посаджені по дунайських містах» вже у XII столітті. За правління Ярослава Осмомисла сюди сягали кордони Галицького князівства. Навала монголів у XIII столітті перетворила Причорномор'я на безлюдний степ, який носив назву Дике Поле. Нові території були швидко заселені росіянами, українцями, молдованами, греками та іншими народами, а на узбережжі, на місці старих турецьких фортець, були засновані нові міста. Міграція сюди стимулювалась звільненням від військової повинності, сплати податків на деякий час тощо.

Після селянської реформи 1861 року та ряду інших реформ (судової, військової і міської) розпочались стрімкий розвиток капіталістичних відносин, зростання портових міст і кількості населення загалом. Важливу роль відіграло прокладення залізниць, зокрема, однієї з перших в Україні Одеса–Балта (1865 рік).

Період Першої світової війни, громадянської війни спричинив значне скорочення населення, адже тут проходили активні бойові дії. Область також сильно постраждала під час Голодомору 1932–1933 рр., втративши близько 15 % населення.

27 лютого 1932 року, у складі Української РСР була утворена Одеська область, а коли 15 лютого 1954 року у склад області була включена територія Ізмаїльської області, область була сформована остаточно.

Далі ми аналізуємо співвідношення різних етнічних груп, які мешкають в Одеській області. Ми використовуємо дані переписів населення 1989 р. [4] та 2001 р. [2], а також навчальний посібник «Одеський регіон» [3].

Станом на 1 листопада 2015 року населення Одеської області становило 2391,5 тис. осіб.

Серед етнічних груп найбільша питома вага належить **українцям** – 62,8% населення області. Їх кількість у період між переписами 1989 і 2001 років зросла на 7,6%, а питома вага – на 8,2%.

Найбільшу частку українці складають у північній, північно-східній та північно-західній частині області – Савранському (95,0%), Кодимському (94,8%), Миколаївському (91,8%) та Любашівському (90,6%) районах. Найбільше зростання кількості українців у роки незалежності відбувалось у містах Южний (+93,9%), Теплодар (+24,0%), Одеса (+16,1%), Болградському (+23,9%) і Овідіопольському (+21,9%) районах, а найбільше зменшення відбувалось у Ананьївському (-17,8%), Балтському (-12,2%), Кодимському (-9,1%), Савранському (-7,8%) та Миколаївському (-7,0%) районах.

Другою за чисельністю етнічною групою в області є **росіяни** (20,7% населення області). Їх кількість у період між 1989 та 2001 роками зменшилась на 29,3%, а питома вага серед жителів області – на 6,7 відсоткового пункту.

Найбільшу частку росіяни складають у великих містах, таких як Ізмаїл (43,7%), Одеса (29,0%), Южний (29,0%) та Білгород-Дністровський (28,2%), а також на півдні області, зокрема у Кілійському районі (30,0%). Зростання кількості росіян відбувалось лише у місті Южний (+9,4%), а найбільше скорочення спостерігалось у Березівському (-55,4%), Кодимському (-47,4%), Любашівському (-46,7%), Ананьївському (-45,8%) районах та місті Подільськ (-44,0%).

Болгари. На території області проживає одна з найбільших болгарських діаспор – близько 150 тисяч осіб. Частка болгар серед усього населення області становить 6,1%. За період з 1989 по 2001 рік їх кількість зменшилась на 8,1%, а питома вага серед жителів області — на 0,2%.

Болгари, головним чином, компактно зосереджені на півдні та південному заході області, зокрема у Болградському (60,8%), Арцизькому (39,0%), Тарутинському (37,5%), Ізмаїльському (25,7%) та Саратському (20%) районах. Зростання кількості болгар було відмічене лише у місті Ізмаїл (+2,4%), натомість найбільше скорочення відбулось у Великомихайлівському (-40%), Березівському (-33,3%), Комінтернівському (-33,3%) та Іванівському (-25%) районах, у місті Одеса (-19,4%).

Четверта за кількістю етнічна група в області – **молдовани**, кількість яких сягає 124 тисячі, або 5% населення регіону. Їх кількість зменшилась на 14,4%, а питома вага – на 0,5% з часів перепису 1989 року.

Молдавська діаспора переважно розміщена на півночі та на півдні області – у Ренійському (49,0%), Ізмаїльському (27,6%), Подільському (25,9%), Саратському (19,0%) та Ананьївському (18,1%) районах. Зростання кількості молдован спостерігалось лише у Саратському районі (+54,1%), а найбільше скорочення відбулось у місті Чорноморськ (-42,9%), Кодимському (-45,5%), Миколаївському (-41,7%), Любашівському (-39,4%) та Тарутинському (-31,2%) районах.

Гагаузи – тюркомовний народ, який становить 1,1% населення регіону. Кількість гагаузів у період між переписами 1989 і 2001 років зросла на 0,9%, а питома вага серед жителів області — на 0,1%.

Представники діаспори компактно проживають на півдні та південному заході області у Болградському (18,7%), Ренійському (7,9%), Тарутинському

(6,0%), Кілійському (3,8%) та Арцизькому (1,8%) районах. Кількість гагаузів зростала у Іванівському (+100,0%), Овідіопольському (+100,0%), Болградському (+0,7%) районах та місті Ізмаїл (+14,3%), дещо скоротилась у Кілійському (-14,8%), Арцизькому (-10,0%), Тарутинському (-6,9%) та Ренійському (-5,9%) районах.

На території області також проживають значні громади євреїв, білорусів, вірмен, циган та поляків. Проте динаміка їх різна. Зокрема, зростає кількість вірмен (+42,9%), греків, грузин (+15,8%) та азербайджанців (+11,6%). Знизилась кількість євреїв (-80,6%), поляків (-40,5%), білорусів (-39,9%) та татар (-29,5%).

Порівняльна ситуація розвитку етнічних груп, зокрема, у хронологічному зрізі, представлена у табл. 1.

Таблиця 1

Етнічні групи Одеської області за даними переписів 1989 та 2001 рр.

	Кількість (тис.)	% населення		2001 р. у % до 1989 р.
		2001 р.	1989 р.	
Українці	1542,3	62,8	54,6	107,6
Росіяни	508,5	20,7	27,4	70,7
Болгари	150,6	6,1	6,3	90,9
Молдавани	123,7	5,0	5,5	85,6
Гагаузи	27,6	1,1	1,0	100,9
Одеська обл. в цілому	2455,7	100,0	100,0	93,6

Ще більш мозаїчною є карта мовних переваг населення Одеської області. У нас немає чітких даних щодо етнічних груп саме цієї області, але на певні висновки можуть наштовхнути загальнонаціональні показники мовних орієнтацій тих етнічних груп, які компактно проживають в Одеській області. Ці показники представлені у табл. 2.

Таблиця 2

*Мовні орієнтації деяких етнічних груп України за даними
Всеукраїнського перепису населення 2001 р.*

	Вважали рідною мовою, (%)			
	мову своєї національності	українську	російську	іншу
українці	85,2	<u>x</u>	14,8	0,0
росіяни	95,9	3,9	<u>x</u>	0,2
молдавани	70,0	10,7	17,6	1,7
болгари	64,2	5,0	30,3	0,5
гагаузи	71,5	3,5	22,7	2,3
німці	12,1	22,1	64,7	1,0

Ще цікавіша ситуація в Буджаку – частині Одеської області, яка розташована за Білгород-Дністровським ліманом. Вона представлена на рис. 1

Найпоширеніша рідна мова у містах і сільрадах районів Буджаку (перепис 2001 р.)

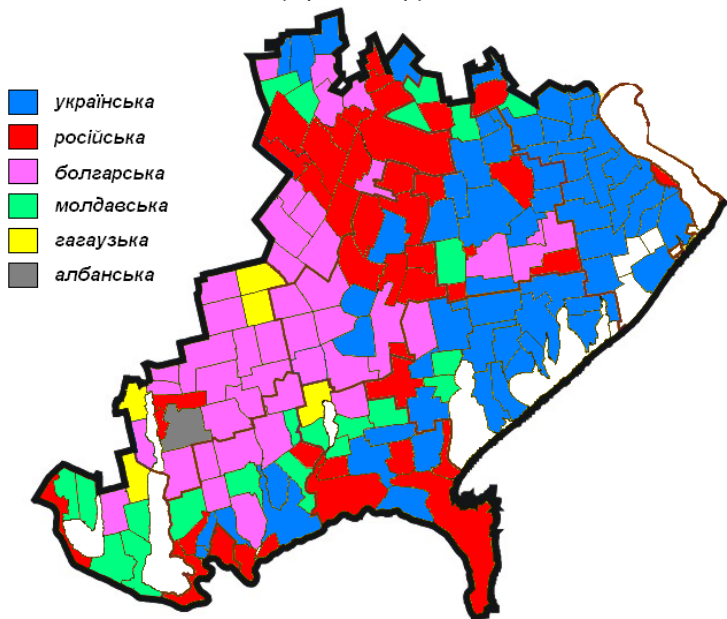

Рис. 1. Найпоширеніша рідна мова в Буджаку за даними перепису 2001 р. [1]

та свідчить про реальну багатомовність населення адміністративно-територіальних одиниць на цій території. Причому, на відміну, наприклад, від Донецької, Луганської областей та низки інших регіонів, така багатомовність має не біполярний, а багатополарний характер.

Є й ще одна особливість. Її можна з'ясувати на прикладі болгарської мови. За період між двома переписами населення частка болгар, яка називала болгарську мову рідною, скоротилась з 69,5 % до 64,2 %.

Натомість частка болгар, які називали рідною українську мову, зросла з 2,7 % до 5,0 %. Але аналогічна тенденція властива й щодо частки болгар, які рідною вважали російську мову – з 27,2 % до 30,3 %. Таким чином, конкуренція двох високостатусних в українському суспільстві мов веде до втрат для мов низькостатусних. Проте більше від цього виграє все ж російська мова. Тому, як це не дивно, україномовна спільнота у своїй конкуренції з російськомовною спільнотою повинна взяти в союзники мовні спільноти національних меншин. Тобто Україна зацікавлена не у скороченні, а зростанні цих спільнот, оскільки це обмежуватиме вплив російської мови.

Слід зазначити, що цей субрегіон (Буджак) суттєво відділений від решти території як Одеської області, так й України в цілому. Єдина вузька дорога, яка пов'язує їх – Одеса-Рені (частина колишньої союзної дороги Ростов-Рені). Причому її частина проходить по території Молдови. На цій ділянці знаходиться місток, який був побудований понад століття тому та потребує капітального ремонту. Щоправда, є ще дорога через Овідіюпіль та Білгород-Дністровський, але вона збільшує час на 2-2,5 години. По суті можна говорити, що зв'язок Буджаку з рештою України забезпечує вузький шлях.

Ще з часів президентства Л. Кучми українська влада неодноразово піднімала питання про будівництво моста через Білгород-Дністровський ліман, але справа абсолютно не просунулась, що свідчить про неспроможність влади забезпечити реалізацію національних інтересів.

Висновки. Одеська область є поліетнічним регіоном, який має суттєві відмінності від більшості інших регіонів країни. Прикордонний характер

регіону, особливо південно-західної частини області, робить його вразливим з точки зору зовнішнього впливу інших держав. Причому цей вплив, на відміну від східних регіонів України, здатні здійснювати не лише Росія, а й інші держави. За цих умов постає завдання інтенсифікації комунікацій цього регіону з рештою України, насамперед в соціально-економічній сфері. Зокрема, потребує особливої уваги стан транспортної інфраструктури. На сьогодні він не забезпечує ефективну інтеграцію регіону в Україну. Дії української влади в цьому напрямі в період незалежності не можуть бути визнані задовільними. Зокрема, потребують активізації політичної волі питання про будівництво моста через Білгород-Дністровський ліман, капітальний ремонт автодоріг регіону.

У своїй конкуренції з російськомовною спільнотою україномовна спільнота України повинна взяти в союзники мовні спільноти національних меншин. Україна зацікавлена не у скороченні, а зростанні цих спільнот, оскільки це обмежуватиме вплив російської мови.

Список використаних джерел

1. Болгарська мова в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.wikiwand.com/uk/Болгарська_мова_в_Україні.
2. Національний склад населення України та його мовні ознаки за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року. – К.: Держкомстат України, 2003. – 245 с.
3. Одеський регіон: природа, населення, господарство: навч. посібник / За заг. ред. О.Г. Топчієва. – Одеса: Астропринт, 2003. - 184с.
4. Перепис населення УРСР 1989 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Перепис_населення_УРСР_1989.

*Пільтяй Катерина Юріївна, студентка архітектурного фак-ту
Науковий керівник – Деревінський Василь Федорович, д.і.н., проф.*

ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ПРОБЛЕМИ, РІШЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ

Про децентралізацію згадується ще у Конституції Української Народної Республіки від 29 квітня 1918 року, у якій зазначалося: «не порушуючи єдиної своєї влади УНР надає своїм землям, волостям і громадам широкого самоврядування, дотримуючись принципу децентралізації» [5].

Майже сто років по тому, Україна стала на шлях розвитку створення спроможних громад, тобто шлях децентралізації. Основними завданнями децентралізації є досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на засадах субсидіарності та створення дієздатних територіальних громад як базової ланки адміністративно-територіального устрою.